

*Notes i
aportacions*

La premsa blanenca entre 1868 i 1970: creació i filiació

JOSEP BOTA-GIBERT
Filòleg

Versió escrita de la intervenció de l'autor en la VII Trobada d'entitats
de cultura i patrimoni de la Selva (Blanes, 28 de juny de 2014),
amb motiu de la presentació de resultats de la Beca de Recerca La Selva 2013.

Quaderns de la Selva, 26 (2014)
99-119

Els inicis: La Legalidad, El Blanense i El Blandense (1868-1869)

Cada dia coneixem millor la premsa del nostre entorn, especialment pel que fa a la seva creació i filiació.¹ Fins fa quatre dies poc sabíem de Joan Benejam i Vives, només unes notícies vagues reportades per Joaquim Ruyra, que, en lloc de clarificar el panorama, varen confondre, i varen situar Benejam en l'òrbita ideològica de l'autor blanenc.

La descoberta de la col·lecció quasi completa de *La Legalidad*, la primera revista blanenca i selvatana, va transformar radicalment el panorama: es tractava i es tracta d'una revista marcadament republicana, creada per Joan Benejam, just quan acaba d'arribar a Blanes, el seu primer destí professional. Com hem escrit en una altra ocasió,² a més de la filiació republicana, la revista defensava la cultura com a signe de progrés i eix vertebrador d'homes i ciutats. En el cas de Blanes, la primera i única cosa que predica Benejam és la construcció d'una biblioteca pública,³ segurament amb la idea que ajudés a pal·liar l'analfabetisme, que en aquells moments era alarmant, quasi a l'entorn del 70%.⁴ El 1900, quan Blanes tenia 4969 habitants, els alfabetitzats eren el 38'4%, per tant, els analfabets eren 61'6%. Vint anys més tard, amb 4941 habitants, els analfabets havien descendit al 44%, i els alfabetitzats havien pujat al 56%. A partir de 1940, disposem d'aquestes dades per sexes. Després de l'esforç escolaritzador de la república, amb una població de 6349 habitants, els blanencs alfabetitzats són el 77'7%; en canvi, les dones se situen cinc 5'2% per sota, les alfabetitzades només arriben al 72'5%. En tot cas, al 1940 la taxa d'analfabets ha reculat fins al 22'3% en homes i al 27'5% en dones.⁵

De la revista se'n varen publicar 48 números entre l'1 de març de 1868 i el 29 de gener de 1869, amb tres noms diferents. Els primers 31 números, que arriben fins el 27 de setembre, es varen publicar amb la capçalera de *La Legalidad*; el següent

1 En aquest sentit no hi ha cap dubte que la Beca de Recerca La Selva 2013 atorgada a Anna Teixidor Colomer i Josep Teixidor Planas ha de presentar novetats importants, i alhora ha de ser un estímul per continuar-la estudiant.
2 Josep BOTA-GIBERT, "Blanes 1868-1936. Notes d'estudi", *Blanda*, 8 (2005), p. 17-39.
3 Juan BENEJAM, "Bibliotecas populares", *El Blandense*, 38 (15 de novembre de 1868), p. 1-2.
4 Jesús González Fonseca, partint del cens de 1877, fixa l'analfabetisme en 66'30%, repartit molt desigualment: homes 54'70%, dones 77'20%. URL: <<http://jesusgonzalezfonseca.blogspot.com.es/2011/08/la-alfabetizacion-traves-de-la-historia.html>> [data de consulta: 8/IX/2014]
5 Pere SOLA GUSSINYER, *Cultura popular, educació i societat al nord-est català (1887-1959)*, Girona, 1983, p. 384.

es va publicar amb la capçalera *El Blanense*, i entre el número 33 i el 48 amb la capçalera definitiva, un cop resolt l'error etimològic, *El Blandense*.

El primer canvi de capçalera, produït el 4 d'octubre de 1868, es presentà amb aquests arguments: “*Publicándose en otra población del Principado otro periódico con el mismo título que encabezamos el nuestro, hemos creído conveniente sustituirlo por El Blanense, complaciendo a la vez los deseos de muchos de nuestros subscriptores*”. El canvi segurament obeïa més a l'aparició d'una revista, que amb el mateix nom, defensava la vella legalitat, anterior a la revolució de setembre, que no pas als desitjos dels subscriptors.

No hem de passar per alt les causes que provoquen el tancament del setmanari. Tenen a veure segurament amb la lluita política, i així es deixa entreveure en l'advertiment, segurament escrit pel propi Benejam, que encapçala el darrer número: “*Presintiendo consecuencias que no deseamos arrostrar, en uso de nuestro derecho, precipitamos el fin de EL BLANDENSE.*”⁶ Més informació dóna encara el breu que s'insereix a continuació: “*Presintiendo desengaños que se desean evitar, los que concibieran el proyecto de crear una biblioteca pública, renuncian a su empeño, dando por bien empleadas las diligencias que practicaron.*”⁷

La premsa catalanista: *La Costa de Llevant* (1894-1922)

Una altra revista mig blancha, encara que es dirigís des de Sant Pol, s'administrés des de Canet i s'imprimís a Barcelona, és *La Costa de Llevant* (1894-1922). El nom marca el caràcter comarcal de la revista, però hi ha dos fets que l'acosten tremendament a Blanes: la intervenció de Cortils i Vieta en la seva fundació, i el fet que al nostre poble s'hi establís una redacció de forma continuada, on, en un primer moment, hi arriben a treballar Josep Cortils, Josep Alemany i Joan Ribas i Carreras.

La Costa es gesta després de les Bases de Manresa i, especialment, després de l'assemblea de Reus –maig de 1893– el tema de la qual és els mitjans d'actuació del catalanisme. En aquest procés, com han remarcat Xavier Mas i Carles Sàiz, no hi va faltar l'estímul de Narcís Verdager i Callís, que va empènyer Marià Serra

6 “Advertencia”, *El Blandense*, 48 (29 de gener de 1869), p.1.

7 “Otra”, *El Blandense*, 48 (29 de gener de 1869), p.1.

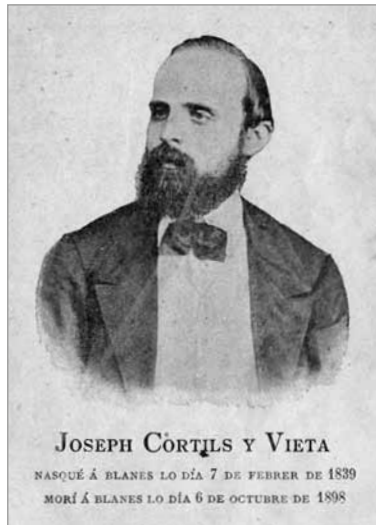

perquè tirés la idea endavant.⁸ El projecte es fa realitat el 14 de gener de 1894 quan apareix el primer número.

El propòsit de la revista va explicitar-se tant en la salutació a la premsa com en l'editorial *Nostre programa*, que en la seva part final –i això s'ha remarcat poc– reproduïa les Bases de Manresa. Els lemes que el resumeixen són dos: un de caràcter religiós –“Després de Déu, en política tots nostres ideals són per la pàtria”– i un de polític: “Enrera los partits, Catalunya y avant.”⁹

El nom es va prendre de la denominació popular que rebia la costa entre Barcelona i més enllà de Tossa abans de la divisió provincial de 1833, com assenyala Manuel Cusachs.¹⁰ Així, no era estrany que les celebracions, com anota el mateix Serra i Font al seu dietari, s'acabessin amb visques: “Visca Lleó XIII! Visca la Costa de Llevant! I Visca Canet!”¹¹

A l'hora de fixar el seu àmbit geogràfic varen reduir-lo: començaven a Mataró i acabaven a Tossa. Tot i això, com que la revista perseguia expandir el catalanisme, en alguna ocasió varen publicar informacions d'altres indrets. Per exemple, en el número del 3 d'abril de 1898 observem que les notícies comencen a Barcelona, passen per Badalona, el Masnou, Vilassar, Mataró i acaben a Tordera. En algun moment *La Costa* va arribar a incloure informació de Girona, amb la dada curiosa que fins i tot el corresponal s'anomenava/se sentia redactor.

Josep Cortils i Vieta.

8 Xavier MAS GIBERT i Carles SAIZ i XIQUEU, "Introducció". En: Marià SERRA i FONT, *Dietari del Dr. Marià Serra i Font*. Canet de Mar: Ajuntament de Canet de Mar / Centre d'Estudis Canetencs / Edicions Els 2 Pins, 2006, p. 9.

9 "Nostre programa" (Editorial), *La Costa de Llevant*, 1 (14 de gener de 1894), p. 2-6.

10 Manuel CUSACHS i CORREDOR, *La Costa de Llevant 1894-1922*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana, 1996, p. 48.

11 Maria SERRA i FONT, *Dietari...*, op. cit., p. 188.

La revista va ser fundada per Marià Serra, de Canet; Bonaventura Gombau de Sant Pol, i Josep Cortils i Vieta, tal com explica Josep Alemany,¹² però el propietari sembla que només va ser Serra i Font, especialment a partir del desè aniversari.¹³

Tots tres impulsors són d'edats diferents: els dos primers nascuts respectivament el 1863 i el 1855, i Josep Cortils, de la primera generació renaixent, nascut el 1839. Són Serra i Gombau els qui busquen l'experiència i l'empenta de Cortils, a qui Joan Baptista Torrella –redactor de la mateixa revista i membre de l'Associació Catalanista de Girona– qualificava com *L'apòstol de la Costa*, en la vetllada necrològica¹⁴ que se li va dedicar el 25 d'octubre de 1898.

De fet, en el número tres de *La Costa* ja hi havia un reconeixement implícit a la tasca dinamitzadora de Cortils, quan Gombau, Serra i ell mateix, com a redactors de *La Costa*, i alhora ciutadans de Sant Pol, Canet i Blanes, feliciten el bisbe Josep Morgades, després que aquest hagi renunciat al bisbat de Burgos, i el papa Lleó XIII hi hagi accedit. La disposició tipogràfica en forma de triangle invertit, fa que Gombau i Serra signin en paral·lel, i, al final, tancant la carta, firmi Cortils.

Però, qui era Cortils? En aquells moments ja és una persona reconeguda: el 1893 és un dels qui dirigeixen la *Unió Catalanista* (amb el president, Àngel Guimerà; Lluís Duran i Ventosa, secretari; Francesc Serés, tresorer; i com a vocals, Cortils i Josep Viquer).¹⁵ En canvi, Serra i Gombau només a partir de 1898 comencen a tenir els primers càrrecs en l'*Associació Catalanista de la Costa de Llevant*.¹⁶ Com assenyala Manuel Cusachs no va ser fins 1905-1907 que hi va haver traducció local d'aquesta febre catalanista, amb la fundació, a Canet, del *Foment Catalanista*.¹⁷

Les idees que tenen sobre la redacció i els redactors mereixen ser comentades. Serra veu en Cortils un company de redacció;¹⁸ Gombau recorda el seu prestigi, i així reconeix que Cortils *quant tractava d'assumptos literaris dintre nostra redacció, tots acotavam lo cap*.¹⁹ Però el que no és habitual és que un corresponsal de Tossa o de Girona es consideri redactor. Per exemple, els de Tossa escriuen: “[A]l entrar a formar part de la redacció de LA COSTA DE LLEVANT enviem nostra entusiasta salutació als corresponsals de las demás poblacions de la costa...”²⁰ Joan Baptista Torrella, en glossar les virtuts de Cortils, des de Girona, també s'anomena *redactor*. Es tracta d'una idea de redacció dinàmica, amb més implicació que la simple corresponsalia, amb la qual cosa les redaccions –que devien ser els llocs on els lectors podien subscriure's a la revista– alhora esdevenen seus del moviment

12 Josep ALEMANY I BORRÀS, “Josep Cortils y Vieta”, *La Costa de Llevant*, 45 (6 de novembre de 1898), p. 4-5.

13 Maria SERRA I FONT, *Dietari...*, op. cit., p. 415, 499, 808 i 839.

14 J.B.T. [Joan Baptista Torrella]; “L'apòstol de la Costa”, *La Costa de Llevant*, 45 (6 de novembre de 1898), p. 12.

15 “Crònica general: Unió Catalanista”, *La Costa de Llevant*, 1 (14 de gener de 1894), p. 7.

16 “L'associació Catalanista de la Costa de Llevant”, *Lo Geronès*, 195 (9 de gener de 1898), p. 1.

17 Manuel CUSACHS, *La Costa de Llevant 1894-1922*, op. cit., p. 54-55.

18 Marià SERRA I FONT, *Dietari...*, op. cit., p. 373.

19 Bonaventura GOMBAU, “Un bon amich”, *La Costa de Llevant* (6 de novembre de 1898), p. 12.

20 “Tossa”, *La Costa de Llevant*, 11 de febrer de 1895, p. 514.

catalanista. Això és el que explica que el nom de la revista també s'embrés el 1898 per designar l'Associació Catalanista La Costa de Llevant.

El cas més complex és el de la redacció de Blanes. El sentit està plenament justificat perquè en alguns moments hi ha tres o quatre persones treballant alhora: Josep Cortils, Josep Ferrer i Ferrer, Josep Alemany i Borràs i Joan Ribas i Carreras. Més endavant també hi treballaran Josep Roget i Pasqual Boada.²¹ El sentit de redacció pot veure's en aquests consells que adrecen a la revista *La Villa de Blanes*: “La Redacció a Blanes de LA COSTA se complau en saludar a tan simpàtic company, desitjant-li molts istius de vida y l'encoratja a seguir per la noble via empresa”.²² Manuel Cusachs també ha parlat explícitament de redacció.²³

Una altra mostra d'aquesta redacció, diguem-ne descentralitzada, amb voluntat comarcalitzadora, és la capçalera, on hi consta, fins 1895, que la direcció és a Sant Pol, l'administració a Canet i l'edició a Barcelona, a la impremta *La Catalana* de J. Puigventós. Aquesta distinció s'acaba sobtadament el 13 de gener de 1895, moment en què Felicità Horta comença a imprimir la revista a Mataró. Però al número següent, el del 20 de gener –amb l'augment del nombre de pàgines, cosa que comporta l'aparició d'una preportada– es tornen a recuperar les referències a la direcció i l'administració. És molt possible que aquests canvis que es fan i es desfan estiguin lligats a la propietat de la revista.

La supressió definitiva d'aquestes pàgines es produeix a principis de 1897. Amb elles desapareixen les referències a la direcció i l'administració. Els canvis ja s'havien anunciat al número de Nadal, que obria amb l'editorial *Nostre despidó* i una nota amb les noves condicions de subscripció.²⁴ És molt probable que a partir d'aquest moment el doctor Serra fos l'únic propietari.

La premsa tradicionalista: El Atalaya (1896-1897)

El dia 22 de novembre de 1896 apareixia el primer número de *El Atalaya*. La premsa de Girona la saludava en aquests termes: “*Ha empezado á publicarse en Blanes con el titulo El Atalaya un semanario que sin color político defenderá los intereses de aquella pintoresca villa y comarca*”.²⁵ La revista, de la qual se'n varen publicar 52 números entre els mesos de novembre de 1896 i 1897, s'havia presentat força més agressivament. La seva regla suprema era “*Ateos en política, creyentes en Religión*”. En l'àmbit general proclamaven:

[F]ieles a esta norma, defenderemos con entusiasmo los mayestáticos fueros de ésta [la religió] y fustigaremos con dureza a los venales mercaderes que en el templo de

21 Manuel CUSACHS, *La Costa de Llevant 1894-1922*, op. cit., p. 188.

22 *La Costa de Llevant*, 33 (14 d'agost de 1898), p. 12.

23 Manuel CUSACHS, op. cit., p. 68.

24 “Nostre despidó” (Editorial), *La Costa de Llevant*, 52 (25 de desembre de 1896), p. 1291-1292.

25 *Diario de Gerona*, 24 de novembre de 1896, p.3.

aquella [la política] trafican con el sagrado de la Patria y explotan, estrujándolas, la honra y la vida de los ciudadanos.

La seva finalitat és la regeneració d'Espanya, a partir d'una política de *ancha base y de concentración y concordia*, que permeti el retorn de la justícia i la moralitat en la vida pública i ciutadana. En l'àmbit local i comarcal pretenen assolir una vila pròspera:

Quién se consagre a la prosperidad y al fomento de intereses de toda índole que constituyen la vida de Blanes y poblaciones comarcanas, tendrá en nosotros mas que un amigo cariñoso, un auxiliar modesto pero entusiasta; quien artera ó francamente, con la cobardía del misterio hipócrita ó la impudencia de la publicidad desembozada contra aquellos intereses atente, hallará en *El Atalaya* un adversario insobornable y un censor despiadado.²⁶

Lluís Vilaseca, propietari de la revista, va contractar Baldomer Trullàs Domènech per tirar-la endavant. El director havia nascut a Banyoles, provenia de les files carlines i hi acabaria retornant. En un primer moment, després de deixar el seminari, Trullàs es matricula a la facultat de dret de la universitat de Barcelona com a alumne lliure,²⁷ i alhora, entre l'octubre de 1893 i el 14 de novembre de 1896, dirigeix la revista *El Baluarte*, de Girona, vinculada al carlí *Círculo Tradicionalista*. Més encara: el 7 de juliol d'aquest 1896 va ser elegit secretari d'aquest *Círculo*.²⁸ Però, com explica Lluís Costa, Trullàs va abandonar *El Baluarte* després que els dirigents del *Círculo*, que eren els que la controlaven, li rebaixessin el sou de 100 a 75 pessetes.²⁹ I va plegar tan de pressa que una setmana més tard apareixia *El Atalaya*.

Però el més curiós és que Trullàs a principis de 1897 encara es confessava carlí. En una carta a la revista, també carlina, *El Norte*, malparlava del director d'aquella revista—Joan Planas, dominic exclaustrat, segons Rodríguez Vilagran—³⁰ i del *Círculo Tradicionalista*, alhora que continuava confessant-se carlí. Naturalment, els de *El Norte*³¹ li varen retreure immediatament el lema, tan poc carlí, de *El Atalaya*, que el desqualificava de dalt a baix, “ateos en política, creyentes en religión”.

A la fi de 1897, finalitzada l'etapa blancha, Trullàs va retornar a Girona, on va dirigir altres publicacions carlines fins que va aconseguir una plaça d'oficial cinquè al govern civil.³² *La Lucha*, un dels molts adversaris que es va crear Trullàs, emprava una dita per retratar-lo: “pobre porfiado, alcanza bocado”.³³

26 “Nuestro programa” (Redacción), *El Atalaya*, 1 (22 de novembre de 1896), p.1.

27 *Diario de Gerona*, 21 d'octubre de 1893, p. 3.

28 *Diario de Gerona*, 7 de juliol de 1896, p. 2.

29 Lluís COSTA FERNÁNDEZ, *Història de la premsa a la ciutat de Girona*, Girona: Institut d'Estudis Gironins, 1986, p. 40.

30 Àngel RODRÍGUEZ VILAGRAN, “Catàleg de publicacions periòdiques catòliques a la diòcesi de Girona (1)”, *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, vol. LII (2011) [*Miscel·lània d'homenatge de Gabriel Roura i Güibas*], p. 935-974

31 *El Norte*, 17 de gener de 1897, p. 2.

32 *La Lucha*, 20 de novembre de 1903, p. 2 i 4; *Lo Geronès*, 22 de novembre de 1903, p. 2. A més de la *Bandera Blanca*, dirigí *La Provincia* i fou redactor de *El Correo de la Tarde*.

33 *La Lucha*, 20 de novembre de 1903, p. 2.

Trullàs en aquesta idea de moralitzar la vida pública blanenca –que segurament seguia els dictats de Lluís Vilaseca– va tocar lleument el crossó de l'alcalde Francesc Carbó Ferrer, comerciant de vins, que feia poc havia deixat l'alcaldia. En el número 5 de la revista, es demanava al nou alcalde si era cert que s'havien perdut uns talonaris de consums de 1886-87 i 1887-88, alhora que exigia que es depuressin responsabilitats.³⁴ L'excalcalde va portar Trullàs als tribunals. *La Lucha*, de caràcter liberal, se'n va fer ressò tot desitjant que el periodista, –només per demanar una investigació i, si era necessari, responsabilitats a l'alcalde– no fos condemnat.³⁵ En tot cas, recordem que la qüestió dels impostos i del seu repartiment –viciat per la política caciquista– era el problema més important que tenia la societat de la restauració. D'aquesta crítica tampoc no se n'escapava el republicà Jaume Cristany, llavors portaveu dels republicans blanencs, acusat per *El Atalaya* de connivència amb l'antic alcalde.³⁶

La ideologia carlina de Trullàs directament o indirecta també és present a les planes de *El Atalaya*. Hi apareix quan arriba un capellà protestant a Blanes, amb la pretensió d'instal·lar-s'hi. Trullàs publica dos articles virulents que fan que el pastor protestant desisteixi.³⁷ Una mostra d'aquesta actitud, especialment del llenguatge extrem, pot ser aquesta: “Desde larga fecha el Protestantismo trabaja incansable para introducir su aliento de muerte en la Sociedad española.”³⁸ L'ajuntament va negar-li els permisos “porque el local elegido no reúne las condiciones de Seguridad ni las higiénicas convenientes para el objeto á que se destina.”³⁹

De la mateixa manera, quan Trullàs parla de la pàtria o dels insurgents cubans també ho fa amb aquest llenguatge que carlineja, agosarat si més no, encara que més endavant serà partidari de dar l'autonomia als cubans. Sobre la missió del govern diu que ha de “sofocar insurrecciones sin justificación posible en la Historia”. I també que “el gobierno debe encauzar esta impetuosa corriente destinada a fertilizar los campos agostados por rebeliones criminales.”⁴⁰

Deixo de banda la *Revista Médica Rural* i *La Villa de Blanes*, revista velocigrada, menys coneguda i efímera, en la qual també col·laboren Josep Alemany i Ribas i Carreras. Apareix aquesta darrera durant l'estiu de 1898, i pel que deduïm n'apareixen dos números –juliol i l'agost– i s'acomiaden fins l'any proper.⁴¹ Passo de llarg per la revista lloretenca *Sindical*, que el 26 de novembre de 1910 anuncia que es converteix en la revista agrícola de Lloret, Blanes i Malgrat. A partir d'aquest moment el redactor en cap és Esteve Rocafort Vila, pèrit agrònom, i la revista

34 *El Atalaya*, 20 de desembre de 1896, núm.5, p. 3.

35 *La Lucha*, 26 de gener de 1897, p. 3.

36 Baldomero TRULLÀS, “Crónicas cortas”, *El Atalaya*, 8 (10 de gener de 1897), p. 2.

37 *El Atalaya*, 5 (20 de desembre de 1896), p.3.

38 Baldomero TRULLÀS “Crónicas cortas”, *El Atalaya*, 10 (24 de gener de 1897), p. 1.

39 *Diario de Gerona*, 27 de gener de 1897, p. 3.

40 Baldomero TRULLÀS; “Crónicas cortas”, *El Atalaya*, 1 (22 de novembre de 1896), p. 1.

41 *La Costa de Llevant*, 33 (14 d'agost de 1898), p. 12; i núm. 38 (18 de setembre de 1898), p. 13.

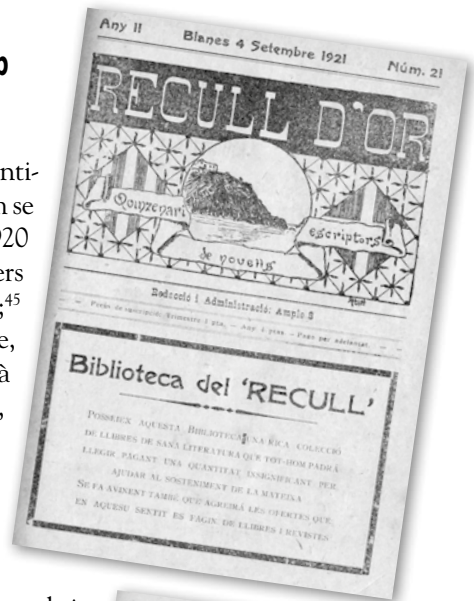

passa a imprimir-se a Blanes.⁴² Els continguts del primer número unificat no es ressenyen⁴³ fins el 15 de gener de 1911.

Els inicis de *Recull* i la seva vinculació amb *Catalunya Social*

I així, arribem a *Recull* la revista que continua els propòsits de *La Costa de Llevant*. Com se sap, *Recull d'Or* apareix el 12 de juny de 1920 i no redueix el nom fins 1922.⁴⁴ Els primers números són escrits a mà i velografats;⁴⁵ l'edició impresa apareix el mes de novembre, gràcies a la tenacitat de Salvador Cornellà que, segons explica Francesc Puig i Llena, venç tots els obstacles.⁴⁶ Cornellà, com a primer director, serà una de les ànimes de la revista. A primers de 1924 –probablement ja malalt– Cornellà cedeix el lloc a Eusebi Andreu. Mesos després, el nou director ens fa partícips de la joia de l'encàrrec: “i menys sabia precisar [en] el meu pobre lèxic quin fou el meu goig quan en encarregar-me fa pocs mesos de la direcció del nostre quinzenari [...] vaig conèixer un a un, a jovent tant selecte.”⁴⁷ Poc abans dels anys trenta es produirà un altre canvi. Fèlix Andreu passarà a exercir de director i Francesc Puig de redactor en cap. La data a hores d'ara no és prou precisa, però el 1933, quan mor la mare de Josep i Agustí Andreu la revista dona el condol al seu director.⁴⁸

Una de les persones que va tenir molta influència a *Recull* entre 1922 i 1928 va ser Vicenç Coma i Soley, autor de molts editorials, articles, poemes i epigrames –signats amb el

42 *La Costa de Llevant*, 48 (26 de novembre de 1910), p. 12.

43 *La Costa de Llevant*, 3 (15 de gener de 1911), p. 10.

44 URL <<http://ca.wikipedia.org/wiki/Recull>> [data de consulta: 9/IX/2014]

45 Francesc de P. PUIG; “En Salvador Cornellà fundador de “Recull”, ha mort (a.c.s.)”, *Catalunya Social*, 390 (17 de novembre de 1928), p. 757.

46 Francesc de P. PUIG, “En Salvador Cornellà...”, p. 757.

47 Eusebi ANDREU, “L’obra de Recull”, *Recull*, 93 (1 de juny de 1924), p. 1-4.

48 “Ha mort Josep Andreu i Tosas, pare dels nostres companys de Redacció Mn. Agustí i Fèlix Andreu, director de *Recull*”, *Recull*, 549 (27 de gener de 1934), p. 6.

Francesc Puig i Llensa (esquerra) i Salvador Cornellà (dreta).

seu nom, però també com a Joan Bagueny, Víctor d'Amoc i molts d'altres. La influència i l'allau de col·laboracions poden explicar la brama que corria en cercles periodístics de Barcelona, que assegurava que ell i la seva família es feien càrrec del dèficit de *Recull*. Fa versemblant aquesta hipòtesi els grans esforços que va fer Coma buscant subscriptors i publicitat, i acaba d'avaluar-ho el fet que la revista li ho agrais en un número d'homenatge el 1925, quan feia relativament poc que havia començat la seva carrera literària. A la portada s'hi veia una fotografia de Coma i un peu intencionalment laudatori: RETRAT DEL FECUND I EXIMI ESCRIP-TOR MTRE. VICENÇ COMA I SOLEY A QUI *RECALL* RET HOMENATGE D'ADMIRACIÓ I AGRAÏMENT.⁴⁹

A partir de 1927, com assenyala Benet Ribas,⁵⁰ *Recull* havia deixat de ser una joguina literària per passar a ser una revista combativa que patia la seva primera suspensió de dos mesos.⁵¹ Poc després, abans que s'acabés la dictadura de Primo de Rivera, hi hauria una segona suspensió.⁵² A partir de 1928, i d'una manera inqüestionable a partir de l'any següent, l'ànima de la revista fins la guerra civil va ser Francesc Puig i Llensa, acompanyat d'un bon tou de col·laboradors, entre ells Emerencià i Josep Roig i Raventós, Joaquim Cases Carbó, Joan Abril, Vicenç Coma i Soley, Benet Ribas, Fèlix Andreu, etc...

49 *Recull*, 142 (13 de setembre de 1925), p. 1.

50 B. R. [Benet RIBAS], "Francesc Puig i Llensa: records", *Recull*, 1117 (8 de març de 1969), p. 3.

51 "Noticias", *Diario de Gerona*, 7 de setembre de 1927, p. 6.

52 *Recull*, 409 (2 de maig de 1931), p. 1.

El mateix Puig explica la seva passió pel periodisme, el setge constant a què va sotmetre el director, Salvador Cornellà, el qual li havia promès que quan tingués catorze anys entraria a la redacció.⁵³ Devia ingressar-hi, doncs, a l'entorn de 1923, però no va començar a publicar els primers treballs fins el 1925 –coincidint amb la transformació del quinzenari en setmanari.⁵⁴ Quatre anys més tard esdevé editorialista i redactor en cap.

Benet Ribas sostenia que el primer article de Puig, signat amb les inicials F.P., havia aparegut el 18 d'agost de 1928 amb el títol *Al marge d'una polèmica*.⁵⁵ No devia tenir tots els volums de la revista al davant o devia prescindir dels poemes perquè les primeres set col·laboracions són molt anteriors. Es tracta de poemes: el primer es publica el 31 de maig de 1925 amb el títol *Als nois i noies que enguany han fet la primera comunió* i demostra que Puig també ha començat a fer de catequista;⁵⁶ el segon –*A Blanes*– es publica per la festa major d'aquell any.⁵⁷ El tercer –*Somriure etern*– es publica el 13 de setembre en el número d'homenatge a Coma;⁵⁸ el quart –*A un raïm*– es apareix el 27 de setembre;⁵⁹ el cinquè –*Montserrat, pregària a la verge*–⁶⁰ el sisè –*Estiu de Sant Martí*–⁶¹ i el darrer –*Matí de tardor*– s'inclouen en els números de 18 d'octubre, 7 de novembre i 5 de desembre.⁶²

A partir de 1926 Puig va començar a publicar petites proses poètiques, i un primer article de fons –*L'esperit de Sant Francesc*– expressant després de la firma que l'autor ja és *terciari franciscà*, que potser caldria relacionar amb Ruyra.⁶³ A partir de l'any següent, sense oblidar els poemes, Francesc Puig publica tres articles de fons, el darrer dels quals obre el número: *L'educació moral dels petits*,⁶⁴ *Les lluites de germà a germà*,⁶⁵ i *Badoqueria popular*.⁶⁶ Un any més tard comença a emprar les inicials F. P. per signar articles, com *Viure*,⁶⁷ *Floreal*,⁶⁸ –el primer article de combat polític contra els anarquistes– i *El fracàs del cinema*, en el qual ataca la moral poc o gens cristiana d'aquest art.⁶⁹

53 Francesc de P. PUIG; "En Salvador Cornellà...", p. 757.

54 19 d'abril de 1925.

55 B. R. [Benet Ribas], "Francesc Puig i Llensa...", op. cit., p. 3.

56 *Recull*, 127 (31 de maig de 1925), p. 2.

57 *Recull*, 135 (25 de juliol de 1925), s/p.

58 *Recull*, 142 (13 de setembre de 1925), p. 8.

59 *Recull*, 144 (27 de setembre de 1925), p. 5.

60 F. de P. PUIG, "Montserrat. Pregària a la verge", *Recull*, 147 (18 d'octubre de 1925), p. 4.

61 F. de P. PUIG; "Estiu de Sant Martí", *Recull*, 150 (7 de novembre de 1925), p. 6.

62 *Recull*, 154 (5 de desembre de 1925), p. 5.

63 F. de P. PUIG, "L'esperit de Sant Francesc", *Recull*, 196 (25 de setembre de 1926), p. 4-5.

64 *Recull*, 216 (12 de febrer de 1927), p. 5.

65 *Recull*, 241 (8 d'octubre de 1927), p. 3.

66 *Recull*, 242 (15 d'octubre de 1927), p. 1-2.

67 F. P. [Francesc Puig i Llensa], "Viure", *Recull*, 254 (7 de gener de 1928), p. 3.

68 F. P., "Floreal" el setmanari infantil dels anarquistes", *Recull*, 260 (18 de febrer de 1928), p. 3.

69 F. P., "El fracàs del cinema", *Recull*, 280 (7 de juliol de 1928), p. 2-3.

Sota el guiatge de Francesc Puig, *Recull* es carrega de catolicitat i combativitat, i s'orienta encara més cap als postulats de Ramon Rucabado, director de *Catalunya Social*. De la revista barcelonina *Recull* ja en reproduïx articles ben aviat. El 1924 en reproduïx un de Rucabado sobre *La providència i els pobles*,⁷⁰ però el gener d'aquell any, ja n'havia reproduït un altre de Maria Bonshoms: *El fals concepte de la joventut*.⁷¹ I encara, l'any abans, el 1923, encara hem trobat dos articles més procedents de la revista barcelonina: un de M. Bonshoms, i l'altre de Joaquim Civera i Sormaní –el redactor en cap de *Catalunya Social*. El de Civera és el primer d'aquesta llarga col·laboració, i apareix el 18 de novembre de 1923, molt a prop dels orígens d'ambdues revistes. Aquest article de Civera i Sormaní –*Amb el cor a la mà*– es reproduïx a primera pàgina,⁷² de manera que quasi es pot dir que és un editorial. Bonshoms en el seu article incideix en la qüestió del cinema i en la seva moralitat: *A propòsit de la projecció d'una pel·lícula*.⁷³ La comunió entre la revista barcelonina i la blanenca arriba fins a l'extrem que l'una i l'altra exposen, en sengles articles sense connexió, la necessitat que les forces catòliques es reagrupin.⁷⁴ Una nova dada d'aquesta comunió entre *Recull* i la revista de Rucabado és la reproducció d'un editorial en què es comenten les perspectives de l'any 1925.⁷⁵

La connexió –diguem-ne formal– entre la revista blanenca i la barcelonina, es produeix a partir de 1928, quan Puig, juntament amb Coma i Soley i Benet Ribas comencen a col·laborar a *Catalunya Social*. És molt probable que el contacte s'establís a través de Vicenç Coma, per raons d'edat, residència i contactes.

La influència de la revista barcelonina en la blanenca també es pot copsar a través de la imitació d'eslògans i consignes o idees, i fins i tot imitació del títol: “CATALUNYA SOCIAL/RECVLL”, “Llegeix i propaga *Recull*” o “JOVES: Allisteu-vos a la Federació de Joves Cristians”.

D'aquesta manera la revista de Rucabado, juntament amb el diari *El Matí* i *La Paraula Cristiana*, es converteix en el punt de referència més important, tant de la *Recull*, com de la *Federació de Joves Cristians de Catalunya*, el consiliari de la qual, a partir de 1931, serà Damià Estela.⁷⁶ De fet, hi ha un article de Benet Ribas que prepara el terreny per a la fundació de la *Secció d'Estudis del Centre Catòlic*, que és l'origen del grup fejecista blanenc *Mediterrània*.⁷⁷

Una altra revista que va guiar Francesc Puig va ser *Renovación Social*, editada pel canonge d'Oviedo, Maximiliano Arboleya Martínez, a qui Puig dedica un elogiós

70 Ramon RUCABADO, “La providència i els pobles”, *Recull*, 87 (2 de març de 1924), p. 6-7.

71 Maria BONSHOMS, “El fals concepte de la joventut”, *Recull*, 83 (1 de gener de 1924), p. 4-5.

72 J. CIVERA I SORMANÍ, “Amb el cor a la mà”, *Recull*, 80 (18 de novembre de 1923), p. 1-2.

73 Maria BONSHOMS, “A propòsit de la projecció d'una pel·lícula”, *Recull*, 81 (2 de desembre de 1923), p. 1-2.

74 “A propòsit d'un article” (Editorial), *Recull*, 86 (17 de febrer de 1924), p. 1-2.

75 “L'any que comença” (Editorial), *Recull*, 114 (13 de gener de 1925).

76 *Full Parroquial del Bisbat de Girona*, 328, p. 4.

77 B. RIBAS, “El nostre Centre Catòlic. La importància de la “Secció d'Estudis” i l'obra que volem realitzar”, *Recull*, 391 (24 de desembre de 1930), p. 4-5.

article⁷⁸ poc després que tanqui la revista (1930). L'interès per Arboleya arriba fins al punt d'anar-lo a veure expressament a Barcelona a finals de 1929 o principis del trenta. La idea del canonge, que seduïa molt Puig, era crear sindicats cristians, una mica seguint els postulats de Lleó XIII i la *Rerum Novarum*. El mateix Rucabado va escriure en 1921 un article celebrant el trentenari de l'encíclica.⁷⁹ No cal dir que en aquest punt Rucabado també s'havia inspirat en Arboleya. Vegi's si no –perquè ho confirma sense dubtes– l'editorial *La qüestió del sindicalisme a Barcelona*.⁸⁰

Aquest catolicisme renovador va ser vist amb desconfiança o malvist directament, tant per la patronal com per bona part de la jerarquia i del fidels catòlics. Va costar crear aquestes agrupacions, i la seva influència va ser escassa. No deixa de ser il·lustratiu que la revista de Rucabado publicués un editorial tan contundent i crític, com *Els deures dels patrons*, molt el la línia d'Arboleya: “Però entre totes entre [les causes de la desfeta] n'hi ha una que ens fa molt mal a nosaltres, que perjudica extraordinàriament els elements catòlics, i que gosaríem assenyalar coma a major que les altres: ens referim a l'incompliment dels deures socials per part dels patrons.”⁸¹

En el cas de Blanes, va costar que s'implantés el *Sindicat Obrer Professional*, el qual no va tenir una certa actuació a Safa fins l'any 1934. Amb els conflictes, el seu dirigent més significat –Francisco Burjachs Marcó– va ser acomiadat.⁸² El plantejament d'aquest sindicalisme cristià a *Catalunya Social* es remunta anys enrere, abans que es proclamés la república, fins i tot. Un article en aquesta direcció –*El sindicalisme catòlic*– apareix a la revista de Rucabado a principis de desembre de 1930.⁸³

A partir del 29 d'abril de 1931 aquest catolicisme conservador va articular-se en un partit que va rebre el nom de *Acción Nacional*. Un any més tard, una llei –que limitava l'ús de l'adjectiu nacional– l'obligava a modificar el nom per convertir-se en *Acción Popular*, i aquest va ser el nucli a partir del qual es va formar la CEDA de Gil Robles. Ara bé: cal tenir molt present que una Acció Popular autòctona es present a les planes de *Catalunya Social* des de 1922, i fins i tot abans.⁸⁴ Inicialment, entre el 15 de gener i el 26 de febrer, projecten sis conferències amb un títol genèric, *Converses de Cultura Ciutadana*. Tres incideixen, poc o molt, en el benestar social: la primera, la segona i la cinquena. En la primera, Francesc Moragas –com a director de la Caixa de Pensions i membre del Consell Tècnic d'Acció Popular– explica “L'obra social de la Caixa de Pensions”. La segona, a càrrec de l'advocat Jordi López de Sagredo, versa sobre “La justícia com a funció social”, i la

78 F. PUIG, “L'optimisme d'un sociòleg”, *Catalunya Social*, 490 (15 de novembre de 1930), p. 759.

79 R. RUCABADO, “El trentenari”, *Catalunya Social*, 4 (21 de maig de 1921), p. 8-9.

80 “La qüestió del sindicalisme a Barcelona” (Editorial), *Catalunya Social*, 479 (30 d'agost de 1930), p. 377-378.

81 “Els deures dels patrons” (Editorial), *Catalunya Social*, 474 (26 de juliol de 1930), p. 497.

82 B. RIBAS, “Francisco Burjachs i Marcó. L'amistat perdurable”, *El llibre de l'amistat*, Barcelona, 1992, p. 167-168.

83 “El sindicalisme catòlic” (Editorial), *Catalunya Social*, 492 (6 de desembre de 1930), p. 786.

84 Juli VILA ORTIZ, “La tasca expansiva de l'Acció Popular: Converses de Cultura Ciutadana”, *Catalunya Social*, 37 (7 de gener de 1922), p. 7.

cinquena la desenvolupa el senador per Barcelona, Francesc Bartrina, a partir del títol “L’obra de la Protecció a la infància”. Les altres tres, els ponents de les quals són Manuel de Montoliu, membre de l’IEC; Marian Rubió, presentat com a Cap de l’Assessoria Tècnica de l’Exposició del 29; i Francesc Puig i Alfonso –exregidor de l’ajuntament de Barcelona– tenen un caràcter més cultural o ciutadà. Montoliu parla de “El Dant coma ciutadà del món”, Marian Rubió de “El parc de Montjuïc i la futura exposició de Barcelona”, i Puig i Alfonso presenta unes “Notes barcelonines”, que tanquen les conferències.⁸⁵ En resum: som a les beceroles de l’acció social catòlica, amb moltes qüestions per delimitar i definir, si més no teòricament.

La *Acció Popular* dels anys trenta és una cosa sensiblement diferent. El seu màxim dirigent va ser el periodista Àngel Herrera Oria, director de *El Debate*, fins que va dimitir el 19 d’octubre de 1931. A Catalunya, el setmanari de Rucabado, *Catalunya Social*, va anar-se identificant progressivament amb Herrera, primer individualment, i després com a col·lectiu organitzat. D’aquesta manera, el setmanari barceloní, a partir del número 544, que correspon al 2 de gener de 1932, –insisteixo, poc després que s’hagi aprovat la constitució de la segona república– ja llua a la capçalera la seva filiació: *òrgan d’Acció Popular*.

El nucli central d’aquest partit d’Acció Popular és la defensa de la religió –entenguï’s, de l’estat confessional– de la propietat i la família,⁸⁶ cosa que ja es planteja abans que s’aprovi, a finals de 1931, la constitució republicana. La setmana abans de l’aprovació definitiva, *Catalunya Social* obre amb l’editorial *El perill socialista*,⁸⁷ un titular catastrofista que presenta els socialistes com els “més grans enemics de la societat actual, i ho són especialment de les aspiracions de Catalunya. Per a ells [els socialistes] l’Estat ho és tot; i l’individu i la família, no res. (...) Avui tenim a les Corts un projecte de control obrer en les indústries, el resultat immediat del qual serà la mort d’elles. Dues setmanes més tard, l’editorial es titula *Setmana dolorosa*”.⁸⁸ S’acaba d’aprovar la constitució, i comencen a germinar les idees de persecució religiosa:

Érem un estat oficialment catòlic, diu l’editorial, i de la nit al matí ens trobem amb un Estat persecutori de l’Església i de les seves institucions més dilectes; érem un país on la família constituïa una deu inestroncable de vitalitat i de garantia per a tota la vida pública, i de cop i volta ens trobem aquesta família trossejada per un divorci que pot obtenir-se com a Rússia, pel sol consentiment dels esposos; érem una nació on la propietat privada constituïa la rel de tota prosperitat, i ens trobem amb aquesta propietat negada. Tots aquests sentiments porten els editorialistes – Ramon Rucabado, director, i Joaquim Civera Sormaní, redactor en cap– a afirmar:

85 “Converses de Cultura Ciutadana” (Acció Popular), *Catalunya Social*, 38 (14 de gener de 1922), s/p.

86 Julián CASANOVA, *República y Guerra Civil*. En: Josep FONTANA i Ramón VILLARES (dir.), *Historia de España*, v. VIII. Barcelona: Crítica/Marcial Pons, 2007, p. 79-83

87 “El perill socialista” (Editorial), *Catalunya Social*, 540 (28 de novembre de 1931), p. 1646.

88 “Setmana dolorosa” (Editorial), *Catalunya Social*, 542 (12 de desembre de 1931), p. 1677.

si aquesta Constitució hagués estat obra de tots, ara podríem sospirar per un estat ben estructurat, per un règim ple de saba, de vida nova.⁸⁹

Sobre la separació entre església i estat, hi ha un article d'interès a la revista de Rucabado: el que escriu Gaston Gerard el 23 d'abril de 1930, en què es pantegen dues qüestions significatives: el tempo i la dissociació entre partits catalans per la qüestió religiosa, i la referència al *Syllabus* (1864), de Pius IX, que impedeix que cap catòlic –diu ell– pugui acceptar *ni propugnar la separació de l'Església i Estat*.⁹⁰ En qualsevol cas, recordem que la separació entre església i estat, que va ser un dels punts forts de la política dels anys trenta, a França era una realitat des del 1905-06. D'altra banda, a més de freqüentar Hilari Ragner, hom pot trobar una bona aproximació al poder de l'església dels anys trenta en l'obra de J. Casanova.⁹¹

Amb *Acción Popular/Acció Popular* i *Catalunya Social*, els catòlics senten que tenen una organització que els articula, i aquesta és la consigna que traslladen a les organitzacions inferiors, a les revistes comarcals i locals: cal que les organitzacions catòliques de base s'integrin a Acció Popular. Aquesta és la consigna que Francesc Puig i Llena llança a través de *Catalunya Social*, en l'article *És l'hora d'organitzar-nos*, aparegut el 5 de desembre de 1931. Escriu Puig: "l'organització urgeix: urgeix perquè es multipliquen i es diversifiquen marejosament, inconcebiblement, els atacs contra les coses que ens són més cares."⁹² En aquest article Puig havia començat dient:

Ara que tenim constituïda una entitat catòlica que pot i deu arribar a ésser l'entitat cabdal dels catòlics catalans, els qui de molt temps havíem propugnat per la unió de tots els esforços dels catòlics, hem de maldar fins que "Acció Popular", l'entitat novellament constituïda, aplegui en el seu si tots els qui sentin el seu ideal i, sobretot, totes les entitats locals que amb ella se sentin identificades.

I tanca l'article dient: "[A]quest ideal senyalarà la trajectòria a seguir, i sense separar-nos del seu guiatge, podrem aplicar a cada poble aquells procediments que per al triomf de la causa de Crist es requereixin". Es tractava, doncs, de la recristianització de la societat, o, si voleu, la lluita contra la pèrdua d'influència de l'església.

Al costat de la defensa de la religió catòlica, la família i la propietat, *Acció Popular/Catalunya Social* també varen posar molt d'èmfasi en la moral en un sentit molt ampli –la de les lectures, la de la platja, la del vestit decorós de les dones, la del cinema, la del ball, la del teatre– admeses només si el producte havia estat confegit, supervisat i autoritzat des de la jerarquia catòlica o publicat pel *Foment de Pietat*, que publicava, entre altres obres religioses, una col·lecció de teatre catòlic.

Si ens referim al cinema, hi ha un editorial de 1927 que marca la pauta de la revista *Recull: Els abusos dels cinemes de Blanes*, en contra de les pel·lícules que

89 *Ibidem*.

90 Gaston GERARD, "Separació de l'Església i l'Estat", *Catalunya Social*, 461 (23 d'abril de 1930), p. 284-285.

91 J. CASANOVA, *República y...*, op. cit., p. 84-86.

92 F. PUIG I LLENSA, "És hora d'organitzar-nos", *Catalunya Social*, 541 (5 de desembre de 1931), p. 1664.

projecta Salvador Vila. Segons la revista, Vila “mai no ha tingut en compte la cura dels infants”.⁹³ És en aquest context que Francesc Puig escriu *El fracàs del cinema*, en el qual avantposa la moral catòlica a qualsevol altra consideració. La frase més clara i definitiva de com ha de ser el cinema catòlic, l'explica Ramon Rucabado en un article del mes d'agost de 1930: “una pel·lícula de ficció a base d'un argument moral desenrotllat d'una manera inofensiva”.⁹⁴ D'això se'n va dir cinema blanc.

Si parlem de literatura, *Catalunya Social* va tenir una autèntica fòbia contra Josep Maria de Sagarra, un escriptor frívol i amoral –que llegeix Gide, li agrada el music hall i dedica articles al tango. Viu una vida dissipada i fa malparlar els seus personatges. En efecte, a *Catalunya Social* no va agradar gens *L'estudiant de Vic* perquè trobaven que el llenguatge era de baixa estofa i feia mal al poble.⁹⁵ Tampoc no va agradar *Judit*, a qui Ramon Rucabado va dedicar un article, el sentit del qual es pot copsar en aquestes frases: “Avui ens toca renovar aquesta ingrata i perillosa feina, expressant no sé si el dolor, la protesta o la nàusea, per la profanació de la figura d'una altra heroïna d'Israel.”⁹⁶ També es menystindria *All i salobre*, amb alguna escena qualificada d'immoral, com després veurem. Més encara: poc després que *Vida privada* obtingués el Premi Crexells, varen republicar una crítica de Manuel de Montoliu, que havia aparegut a les planes de *La Veu*, on carregava fort i dur, amb aparents arguments tècnics i socials, contra la novel·la. Llegides avui les paraules de Montoliu, a més de veure-hi fils i bastes, resulta evident que la renovació de la novel·la no va anar pels camins que desitjaven Montoliu i *Catalunya Social*.⁹⁷

Si parlem de traduccions, hi ha certes obres que no s'han de traduir perquè atempten contra la moral i poden rebaixar certs esperits lleugers. Aquest és el cas de *La monja de Diderot*, prologada per Lluís Capdevila, que ha fet “un pròleg discret però carregat de verif”.⁹⁸ Si es tracta de col·leccions, *A tot vent*, –que dirigeix Puig i Ferrer– és poc recomanable, com tampoc no és recomanable la *Col·lecció d'Obres Selectes*, ni és permisible *Resurrecció* de Tolstoi, ni Rousseau, ni *Manon Lescaut*,⁹⁹ obres que si no són a l'índex hi haurien de ser: “la dissort, però, és que les traduccions ho són generalment d'obres reprovables des del punt de mira moral i religiós”.¹⁰⁰

Al fons d'aquesta qüestió em fa l'efecte que hi havia dos problemes. Un de caràcter general –la distinció entre moral i literatura– plantejat per Carles Soldevila a la seva secció, *Full de dietari*, de *La Publicitat*, on es plany que els crítics

93 “Els abusos dels cinemes de Blanes” (Editorial), *Recull*, 243 (22 d'octubre de 1927), p. 1.

94 R. RUCABADO, “Cine blanc”, *Catalunya Social*, 475 (2 d'agost de 1930), p. 516-517.

95 J. CIVERA I SORMANI, “Veritats doloroses”, *Catalunya Social*, 334 (15 d'octubre de 1927), p. 680.

96 R. RUCABADO, “La Judit d'En Josep Mª de Sagarra”, *Catalunya Social*, 414 (18 de maig de 1929), p. 380.

97 Manuel de MONTOLIU, “Vida privada”, *Catalunya Social*, 602 (18 de febrer de 1933), p. 102-103.

98 “Amoralisme o inconsciència” (Editorial), *Catalunya Social*, 410 (20 d'abril de 1929), p. 1-2.

99 “Traduccions” (Editorial), *Catalunya Social*, 411 (27 d'abril de 1929), p. 1-2.

100 *Ibidem*, p. 1.

[catòlics] ortodoxos facin reserves morals sobre algunes obres literàries. La resposta de la revista de Rucabado, en un article a la segona pàgina, que més semblava un segon editorial, era taxatiu: “Nosaltres, entengui-ho bé el senyor Soldevila, som també els que invertim els termes, donant al judici moral la primacia sobre el judici literari.”¹⁰¹ La segona qüestió afecta a les pròpies necessitats dels catòlics, expressada a bastament per J. Miquel i Macaya en l'article “La literatura que no tenim”.¹⁰² Poc després la novel·la que va plaure a Miquel i Macaya va ser *Celestia*, la novel·la de Roig i Raventós, lloable perquè el novel·lista castiga els malvats.¹⁰³

Tot el que s'ha plantejat no era nou, havia aparegut des del primer moment a les planes de la revista de Rucabado. Per exemple, el 1921 Joaquim Reinald, a propòsit dels espectacles, escrivia: “Avui, dissortadament, en les sales de teatre i en les de cinema, hi regna un materialisme embrutidor. Si els espectacles han de servir no més (sic) per afalagar la matèria, són altament nocius i perillosos”, la qual cosa serveix per concloure que “amb la immoralitat no hi ha tolerància possible, (...) amb la immoralitat no s'hi poden tenir tractes.”¹⁰⁴ A propòsit dels llibres, aquell mateix any, J.C. escrivia: “Els llibres dolents no deuen fullejar-se ni per curiositat. La raó és simple: poden pertubar [sic] la consciència.”¹⁰⁵ Observeu ara quina és la idea de literatura i de cultura que difonen: “Són molts els obrers que es creuen cultes perquè han llegit totes les obres infectes que ha produït la literatura anarquista. Conèixer les obres d'una determinada escola, no és cultura, és partidisme.”¹⁰⁶ I el que significava l'anarquisme era “l'abolició de la idea de respecte”.¹⁰⁷

Ben aviat, en l'àmbit de la novel·la popular la revista *Recull*, a través de Francesc Burjachs, va aixecar el crit d'alerta sobre *La Novela Ideal*, editada per elements àcrates: “Heus aquí el que pretén la novel·la ideal i altres publicacions similars, la propagació de l'amor lliure, presentant-lo com a just i natural a les intel·ligències joves i consciències incautes.”¹⁰⁸

A nivell blanc, també va tocar el rebre a Josep Maria de Sagarra. Vicenç Coma i Soley també va fustigar-lo; va ser dels que més insistia a supeditar la realitat externa, –el teatre, la literatura i tot el que s'hi vulgui afegir– a la moralitat més estricta d'aquest catolicisme tradicional. A través de les planes de *Recull* i *Catalunya Social*,¹⁰⁹ Coma i Soley carrega fort. Un capítol d'*All i salobre*, que passa a la platja, serveix a Coma, parapetat rere el pseudònim de Joan Bagueny, per carregar-se un

101 ANÓNIM, “Al marge d'un article”, *Catalunya Social*, 320 (7 de juliol de 1927), p. 450.

102 JOSEP MIQUEL I MACAYA, “La literatura que no tenim”, *Catalunya Social*, 501 (21 de febrer de 1931), p. 450.

103 J. MIQUEL I MACAYA, “Celstia”, *Catalunya Social*, 589 (12 de novembre de 1932), p. 727.

104 JOAQUIM REINALD, “El sanejament dels espectacles”, *Catalunya Social*, 5 (28 de maig de 1921), p. 11.

105 J. C. “Els llibres dolents”, *Catalunya Social*, 4 (21 de maig de 1921), p. 5.

106 *Ibidem*.

107 R. RUCABADO, “El respecte”, *Catalunya Social*, 16 (3 d'agost de 1921), p. 3.

108 F. BURJACHS, “Crit d'alerta”, *Recull*, 259 (11 de febrer de 1928), p. 2.

109 JOAN BAGUENY, “Els èxits d'En Sagarra”, *Catalunya Social*, 365 (26 de maig de 1928), p. 364.

sopar a Llafranc, d'homenatge a Sagarra, argumentant que els que hi assisteixen glorifiquen “l’entrada en la literatura catalana de l’obscenitat més crua i fastigosa”.¹¹⁰

Tampoc no agradaven a Vicenç Coma ni Carles Soldevila, ni *La Publicitat* o *La Nau*, que els ciutadans “llençarien de seguida si cospessin el verí antireligiós que porten a dintre”.¹¹¹ I naturalment, tampoc no li agradaven Rovira i Virgili, Carles Capdevila, ni en general, cap persona que col·laborés en diaris “esquerristes”, com deien llavors.

Les investides barcelonines entre la revista de Rucabado i *La Nau* o *La Publicitat*, el clima que es creava, d’alguna manera es traslladava arreu. Blanes no en va ser una excepció. *Recull* i *Aurora* o, el que és el mateix, Francesc Puig i Bru Centrich s’atacaven directament, sense contemplacions. Coma investia des de tot arreu, i així ho va deixar escrit: “Ja he registrat que a “Catalunya Social”, a “Recull” de Blanes, a “La Veu de l’Empordà”, al “Diari de Mataró” i a tot arreu, jo no tenia pèls a la llengua, i que les escomes de les publicacions esquerristes [sic] a la meua humil persona eren freqüents i violentes.”¹¹²

Aurora (1930-1934)

Mentre la gent de *Recull*, amb Puig i Llena al davant, va copsar la importància de la premsa no va passar el mateix amb *Aurora*. Aquesta darrera saltava a la palestra el 1930, i no tenia equip per poder

competir amb *Recull*, ni els dirigents republicans prou formació per sostenir la revista que el 1934 tancava.¹¹³ Hi ha un fet que sintetitza aquestes diferències: *Aurora* –que també va adoptar la V en el seu títol– sortia amb quatre pàgines, *Recull* amb el doble o més, sense comptar els extraordinaris. Avui, encara amb pocs números consultables de *Aurora* només podem intuir el to de la revista indirectament, a través dels seus opositors i d’altres capçaleres.

Vida Nueva (1937)

A mitja guerra civil, apareixia a Blanes la revista anarquista *Vida Nueva*, un títol molt poc adequat, més amb ressonàncies religioses que anarquistes. Va aparèixer el 8 de maig de 1937 i va tancar el 9 d’octubre d’aquell any, poc després que la república, passats els fets de maig, reduís/capgirés la influència dels anarquistes i tornés a controlar la situació. Se’n varen publicar vint-i-tres números d’una qualitat

110 Joan BAGUENY, “A l’entorn del sopar d’En Sagarra”, *Catalunya Social*, 399 (26 de gener de 1929), p. 61.

111 Joan BAGUENY, “Les toleràncies de l’esquerra”, *Catalunya Social*, 410 (20 d’abril de 1929), p. 303.

112 Vicenç COMA I SOLEY, *Blanes, Barcelona i Sanremo (1906-1936)*. Barcelona: Distribuidora Balmes, 1969, p. 123.

113 Jaume GUILLAMET, *La premsa a les comarques gironines*. Barcelona: Selecta, 1977, p. 65-66.

alta, en els quals s'inclouien notícies del poble i de la guerra, articles sobre l'obra cultural de CNT i l'Escola d'Arts i Oficis.

Destaquen per sobre de tot les intervencions d'Àngel Planells i de Hans i Etta Federn, sense les quals la revista no hauria aconseguit el nivell que va aconseguir. Àngel Planells, a més de dibuixar la capçalera, hi va publicar dibuixos de guerra i composicions literàries pròpies, junt amb poemes de Federico García Lorca i Rafael Albertí. Hans i Etta Federn –anarquistes alemanys que des de Barcelona varen venir a Blanes per intervenir, pedagògicament parlant, en termes d'escola moderna– també varen incidir, i molt en *Vida Nueva* amb articles sobre els nens, la pedagogia, la religió, o seleccionant fragments de Goethe. Durant el franquisme: Semilla, Suplemento i Proa de Blanes... i novament Recull (1949..)

Després de la guerra s'inicia un llarg camí de publicacions en la línia de l'Acció Catòlica i del nacionalcatolicisme –hereu en bona part de la *Catalunya Social*– que havien de culminar amb la reaparició de *Recull* el 24 de desembre de 1949, que incloïa a la capçalera *Informativo local de A. C.*, ja s'entén que les inicials són les de *Acción Católica*. En un moment en què el nacionalcatolicisme té la força que té, presentar l'acció catòlica com a A.C., a la portada de la revista, em fa l'efecte que demostra la voluntat de reduir l'impacte que en el lector podria produir trobar-se amb l'expressió *Informativo Local de Acción Católica*. Vull dir que possiblement el fet que a la portada aparegués la filiació tan difuminada potser era per ampliar el radi d'acció de la revista. La seva finalitat, com ha ressaltat Àngel Rodríguez Vilagran,¹¹⁴ era treballar en un doble direcció: “la del espíritu, pues es netamente católica su ejecutoria y el sentir

114 À. RODRÍGUEZ, *La comunicació catòlica a la diòcesi de Girona*, tesi doctoral, curs 2009-2010, Universitat Autònoma de Barcelona, consultable en xarxa: URL < www.tdx.cat >

blandense, pues toda su acción se centra a través del prisma de amor a Blanes". Com es veu, en pàgines interiors mai va amagar la seva filiació.

Abans de la reaparició de *Recull*, els ciutadans blanencs han de conèixer tres altres publicacions: *Semilla*, *Suplemento* i *Proa de Blanes*. *Semilla*, de la qual se'n documenten tres números fins avui, apareix entre abril i juny de 1942, i –a diferència de *Recull*– en una presentació redundant, i alhora insistent, es presenta com a *Suplemento de la Hoja Parroquial para la Sección de Aspirantes*, repetint a continuació *Centro Parroquial de los Jóvenes de Acción Católica de Blanes*. La repetició no era sobrerera: el paraigua de la parròquia era més que indispensable si es volia publicar alguna cosa. Aquesta *Semilla* és molt possible que calgui relacionar-la amb *Candor*, editada a Girona a partir de 1941, que es dirigia a "*benjamins y aspirantes de Acción Católica femenina de Gerona*".¹¹⁵

La segona publicació apareix amb el nom de *Suplemento de la Hoja Parroquial*, i se'n publiquen trenta-set números. La seva finalitat bàsica és la reconstrucció de l'església parroquial. El primer numero, que tempteja les possibilitats de publicació, apareix el 26 d'abril de 1942, però, de forma més o menys sistemàtica, no es presenta fins el 28 de juny, amb freqüents alteracions de la periodicitat. El darrer número es publica el 2 d'abril de 1944. La fi del *Suplemento* s'ha de relacionar amb la mort del rector de la parròquia,¹¹⁶ Antoni Falcó, el 9 d'abril de 1944, i amb la possible idea dels redactors d'esperar esdeveniments.

A finals de maig de 1945, amb el suport del rector A. Talamàs, va aparèixer *Proa de Blanes*. Inicialment va emprar el nom de *Forja*, i en varen aparèixer vint-i-sis números fins el 25 de maig de 1947. Igual que el *Suplemento*, també va prestar molta atenció a la reconstrucció de l'església.

Aquestes publicacions tenen en comú que els articles sovint són anònims, o, com a molt es publiquen amb les inicials. Entre les poques persones que donen la cara, per la seva trajectòria posterior, destaca Salvador Reynaldos. En alguns articles, com per exemple el dedicat a glossar la figura de Francesc Puig i Llensa, que arran de la seva mort és convertit en l'estendard catòlic blanenc, després d'observar alguns trets estilístics –la construcció de les frases i el vocabulari especialment– m'ha semblat veure-hi la ploma de Narcís Bibiloni. En qualsevol cas, la influència de la *Comisión Directiva del Centro Parroquial de los Jóvenes de Acción Católica*, devia ser decisiva. El mes d'octubre de 1943 la comissió estava formada per: Joan Ribas Martí, president; Lluís Tordera Clota, secretari; Ramon Ribas Vilà, tresorer; Pere Reynaldos, vocal de Pietat; Narcís Bibiloni Carbonell, Vocal d'Estudi; Salvador Reynaldos Cabot, vocal dels Aspirants; Josep Llorens Vila, bibliotecari, i Domingo Valls Coll, vicesecretari.¹¹⁷

La reaparició de *Recull*, que inicialment també va tendir a publicar articles anònims o només amb inicials –recordin que el factòtum de la publicació Benet

115 À. RODRÍGUEZ, "Catàleg de publicacions periòdiques...", op. cit., p. 973.

116 *Hoja Parroquial de Santa Maria de Blanes*, 860 (9 d'abril de 1944).

117 *Suplemento*, 31 (17 d'octubre de 1943), p. 4.

Ribas en la seva secció *Mirador* i també en altres articles va emprar les inicials BR– va significar l'adaptació a les circumstàncies de la dictadura franquista. D'una manera continuada, la revista, en un estira i arronsa constant, va anar forçant la presència de la llengua catalana a les seves planes.

Amb la coneixença de Martí Torrent, Josep Faulí i Francesc Vallverdú, la revista va reorientar-se. El periodista Faulí i el poeta Vallverdú, a més de replantejar uns primitius premis literaris bilingües dels anys cinquanta, també varen ajudar a transformar la publicació –que amb canvis en el disseny i la maquetació, deguts a Jordi Fornas– en algun moment, després dels maldecaps provocats per la llei de premsa, també es va plantejar la possibilitat de convertir-se en una revista d'abast més general.

